

Големе муке: Швајцарци и "швајцарци"

Још у октобру прошле године на овим истим страницама написао сам да ће избори бити одржани 6. маја. Није то зато што ми је то шапнуо један човек с једног места, већ је природа коалиције која је водила српске послове била таква да није било никог са стране ко је може урушити.

Могли су узајамно да се поцавељају, али као што, понекад, брак без љубави одржавају голи егзистенцијални интереси супружника па трпе заједницу и кад се узајамно не трпе, тако се и ова коалиција одржала пуне четири године.

Очекивано, и пре формалног расписивања избора, две велике ривалске групе, она око ДС-а и друга, окупљена око СНС-а, изборе су прогласили за судбоносне. То је, делом, у природи предизборног надметања за наклоност гласачког тела, а јесу судбоносни за њихове политичке и друге, мање видљиве облике животних каријера.

Пун сам, на пример, разумевања за Драгана Тодоровића, који неће више да се игра политике па га неће бити на листи Српске радикалне странке, јер је своје пословање

мимо политике везао за "швајцарца" па су га пристигле муке оне врсте које се не могу решити кад остварите тек поен, два преко изборног цензуса, а за сваку разумну коалицију сте унапред и демонстративно залупили врата.

Могло би се чак рећи да је он прва жртва новог изборног циклуса, мада не мора да значи да је образложење потпуно искрено.

Ови што остају у изборном бизнису, подвргнути објективној анализи, показате да су, барем кад је реч о фаворитима, у програмском и реторском смислу толико близу једни другима да их је готово тешко разликовати, па је обичном човеку тешко да сагледа зашто би једни били бољи од других.

Не види се јасна разлика између политичких програма и конкретних позиција СНС-а и Демократске странке. И једни и други су за улазак у ЕУ, сарадњу са Хашким трибуналом, разговоре са Приштином... Оба такмаца за власт се у спољној политици не одричу иста "четири стуба", а све чешће се срећу у авионима који лете за Брисел и по тамошњим канцеларијама, баш као и предворјима амбасада значајних сила.

Владине странке ту су, ипак, у неповољнијем положају. У гласачком телу, измученом четворогодишњом економском депресијом, претежно је народно уверење да ови што су на власти мисле само на себе, свој џеп и стомак. Њима прети испостављање рачуна за трошкове прешироке коалиције преко које су дошли на власт.

Шансе СНС-а да порази овакву владајућу коалицију ипак нису велике. Они делују као превртљивци, што се ни у српској политици не цени, и са друге стране имају, добрим делом и због тога, мањи коалициони капацитет. Да би формирали владу, морали би да остваре спектакуларан изборни резултат или да након изборног резултата одустану од онога што сада причају, направе радикалан заокрет, и потраже коалиционе партнере с којима су до тада били у судару.

Избори су расписани, кампања је почела, вероватно су сви лидери, попут Бориса Тадића, дали налог својима да победе, али ми се чини да изборног победника нећемо знати у ноћи између 6. и 7. маја. Тада ће се обавити пребројавање, а право сабирање следиће у данима након тога, до рока за формирање владе.

Изборна обећања: Чему служи јантарит?

Како ствари стоје, избори неће бити драматични, учествовао Борис Тадић на њима или не, али оно што је сигурно јесте да ће друга половина ове године бити изузетно драматична.

Ту нову владу у другој половини године дочекаће тешки избори средстава којима ће се спречавати колапс привреде. Сви смо овде везани за некакве симболичке "швајцарце" и генерално је српска привреда неспособна да испуни обавезе. Врло је вероватно да ће делом и због изборне ерозије макар минималне пореске дисциплине понестати средстава за здравствену заштиту, исплату пензија и плата.

И странке које се такмиче на изборима свесне су народног интересовања – сажетог у питање: Када ћемо живети боље? – па већ сад почињу да се такмиче у немогућој мисији да нам живот поправе изборном кампањом.

Једни најављују 100 милијарди евра инвестиција, оживела је и идеја о копању канала Дунав–Морава–Вардар–Егејско море, обећавају нам још аутомобилских гиганата, ископали су неког Индијца који ће да уложи четири милијарде долара у обновљиве изворе енергије, досетили су се уљних шкриљаца, јантарита, минерала кога има колико хоћеш, али нико не уме смислено да каже шта се од њега прави, освануле су вести да Бор лежи на злату... И врло је симптоматично да се нико није свега тога досетио док нису дошли избори.

Једино нико не помиње рад и знање, па није чудо да је овде онако громогласно одјекнула вест да су Швајцарци референдумом одлучили да се годишњи одмори, плаћени, не продуже са четири на шест недеља. То из наше перспективе изгледа као чудо невиђено.

Систем референдума као перманентног облика утицаја грађана на власт довео је до тога да грађани у Швајцарској непосредно утичу на одлуке својих представника у органима власти, а једна од последица тога је и смањени значај избора.

Код нас је све обрнуто. Избори су све и политика се у њима исцрпљује више него што је пожељно. Ко победи рачуна да смо његови таоци до наредних избора.

Тадић у акцији: Мали, средњи и странци

Око избора је остала још једна дилема. Да ли ће Борис Тадић поднети оставку и листићима за локалне, покрајинске и опште парламентарне изборе приложити и онај на коме би заокруживали кандидата за председника Србије. Та дилема ће ускоро бити отклоњена, али председник се већ укључио у кампању своје странке. Он добро зна шта тишти људе, али му рецепти делују некако недовршено.

Прво је најавио да ће Србија снажан акценат бацити на развој малих и средњих предузећа, довођење великих страних инвеститора и нешто је ритуално говорио о пољопривреди, дежурној српској шанси које се свако досети кад загусти, плус енергетика и путеви. Они које то тишти, одмах су уочили шта недостаје у Тадићевом низу – домаћи крупни капитал, једини облик капитала око кога се може развијати мало, па и средње предузетништво. Изостављање овог облика предузетништва је политички симптоматично – ваљда се сматра да су сви богати сумњиви и да нису zgodни за изборно помињање, уколико није ствар у томе да им се пусти крв.

Породични бизнис је будућност, изјавио је одмах потом председник Борис Тадић, и позвао грађане да оснивају породична предузећа. Искуство говори супротно: приватни бизнис суочен је са непремостивим препрекама које поставља држава.

Пословна клима за приватни бизнис је изузетно лоша, што се може видети по броју угашених малих и средњих предузећа, рекао је поводом овога за Радио Дојче Веле Александар Стевановић из Центра за слободно тржиште. Нека предузећа више не постоје, а нека су прешла у сиву зону: "Тадићев позив је помало лицемеран. Јер иста странка којој припада и председник Србије је учинила све да бављење малим и породичним бизнисом буде јако тешка мисија."

Та мисија је тешка јер су покретачи породичног бизниса оптерећени трошковима крајње

неразумне државе, која жели да захвати више него што је то рационално, каже Стевановић. "Људи би се радо бавили бизнисом када би се растеретили трошкови рада, и тако избегло запошљавање на црно, и да се испита понашање нелојалне конкуренције у виду повлашћених фирми", додаје Стевановић. И тренутно можда највећи проблем приватног бизниса су такозвани парафискални намети: "Парафискални намети су сви намети типа: ове године ћете уместо 100.000 динара да платите милион динара за башту, ако желите да се бавите угоститељством. Платићете музички динар у фабрици 50 или 100 динара по раднику. Општина ће да вам ребне порез, зато што јој се може, за фирмарину уместо 10.000 динара на 200.000 динара ове године. Такви и слични начини иживљавања порески систем Србије, након 12 година реформи, учинили су једнако компликованим као када су реформе почеле, управо кроз те парафискалне намете", каже Стевановић.

Могућно је да Тадић даје само опште смернице, а да ће његови саборци, они с налогом да победе, очекивања људи да претворе у конкретан програм, али барем мој утисак је да су они одмакнути од реалног живота и да слабо виде шта људе збиља тишти и како им се може ефикасно помоћи.

(Време, 15. март 2012)